

Ernst Cassirer och svensk filosofi

Jämte René Descartes, som besökte drottning Kristina, är förmodligen Ernst Cassirer (1874–1945) den mest namnkunnige filosof som varit verksam i Sverige. Efter att nazisterna kom till makten i Tyskland 1933 fick Cassirer lämna sin filosofiska och akademiska karriär i hemlandet bakom sig. Efter en kort sejour i Oxford kom Cassirer till Sverige och fick, tack vare sin tidigare student Malte Jacobsson, landshövding i Göteborgs och Bohus län, 1935 en personlig professur vid Göteborgs högskola. Cassirer fann sig väl till rätta i den göteborgska miljön — bland annat kom han att utveckla vänskapliga relationer till sin granne Torgny Segerstedt. Snabbt lärde han sig svenska och kom att författa flera böcker som rör svensk idéhistoria och filosofi. En av dessa behandlade uppsalafilosofen Axel Hägerström och publicerades i Göteborgs högskolas årsskrift 1939 där Cassirer i hovsam ton kritiserade Hägerströms moralfilosofi — en av de få böcker om svensk filosofi av en internationellt erkänd filosof. Först 2005 översattes och publicerades *Axel Hägerström* på svenska av förlaget Thales.

1941 kände sig Cassirer tvungen att ge sig av till USA med båt, trots att han trivdes väl i Sverige. Nazisterna var för nära, och dessutom hade hans förordnande på Göteborgs högskola löpt ut. Efter avfärden har Cassirer förblivit en relativt sett okänd filosof i svenska akademiska kretsar, vilket åtminstone delvis har att göra med den alltmer angloamerikanska och analytiska betoningen inom svensk filosofi efter andra världskriget. Frånvaron av en livaktig diskussion om Cassirers filosofi i Sverige är beklaglig, inte bara av skälet att Cassirer bott här under en tid utan framför allt eftersom Cassirer i sin bok om Hägerström liksom i sitt huvudverk *Philosophie der symbolischen Formen* (tre band, 1923–1929) formulerar en filosofisk antropologi som är intressant för både filosofer och teologer. Enligt Cassirer är människan ett moraliskt, språkligt och religiöst väsen, och även i hennes mytiska uttryck finns en kunskapssträvan nedlagd. Cassirers filosofi skulle således ha kunnat bidra till ett vidgat — och i många fall tämligen annorlunda — filosofiskt och teologiskt samtal om vad en människa är.

För att motsvara den internationella Cassirer-renässans som nu är i full gång har Svenska Ernst Cassirer Sällskapet (SECS) i samarbete med Kollegiet för samhällsforskning (SCASSS) och Göteborgs universitet sedan 2004 anordnat en årlig Cassirer-föreläsning och ett Cassirer-symposium i Göteborg. Den Ernst Cassirer-professur som är finansierad av VolkswagenStiftung och placerad vid SCASSS i Uppsala innehades 2005 av Hans Joas, dekan vid Max Weber-kollegiet i Erfurt, som valde temat för årets symposium «Ernst Cassirer and the Philosophy and Sociology of Religion». STK har i detta nummer fått möjlighet att i artikelform publicera de föredrag som vid detta symposium omedelbart anknöt till Cassirer och religionsfilosofin, med förhoppningen att ytterligare kunna bidra till intresset för Cassirers filosofi även i Sverige. För denna möjlighet tackar redaktionen ovanstående institutioner och professor Joas. Ett varmt tack går även till SCASSS direktor Björn Wittrock, dess forskningssekreterare Peter Hallberg, SECS ordförande Mats Rosengren och Göteborgs universitets rektor Gunnar Svedberg vars praktiska och ekonomiska bistånd vid symposiet direkt och indirekt gjort detta temanummer möjligt.

